

Phát triển và môi trường là sự lựa chọn đau đớn cho mọi quốc gia đang muốn nâng mức sống của dân mình lên bằng kỹ nghệ hóa. Điều này không ở đâu rõ ràng bằng ở Trung Quốc với dân số 1,1 tỷ, họ phải đối đầu với tình trạng ô nhiễm, phá rừng, hủy hoại tầng ozone, mưa acid và rác rưởi tràn ngập.

Thế giới phần lớn vẫn chưa rõ mức độ hủy hoại môi trường ở đây ra sao cho đến khi mức ô nhiễm tràn ra khỏi biên giới Trung Quốc. Khí CO₂ từ các ống khói ở Trung Quốc chẳng hạn, theo Học viện Tài nguyên thế giới, đã xếp hạng tư trong việc làm nóng bầu khí quyển lên, sau Hoa Kỳ, Liên Xô (cũ) và Brazil.

Bắc Kinh cũng biết vấn đề này. Năm 1989 chính quyền đã dành 0,7% GNP cho việc chống ô nhiễm môi trường, sau đó Trung Quốc cũng ký kết một thỏa ước quốc tế về bảo vệ tầng ozone.

Sau vụ Thiên An Môn, nhiều khoản cho vay và viện trợ nước ngoài đã bị hãm lại, trong đó có nhiều khoản dành cho việc làm sạch môi trường. Bây giờ khi các quan hệ đã bình thường hóa, cộng đồng quốc tế ngày càng đồng ý rằng không thể gạt bỏ nước nào ra khỏi nỗ lực chung trong vấn đề toàn cầu này, nhất là với một nước rộng lớn và đông dân như Trung Quốc.

THỰC TRẠNG

Việc làm sạch môi trường có lẽ nằm ngoài khả năng hiện nay của Bắc Kinh. Lấy thí dụ khu Benxi và Shenyang trong tỉnh Liaoning vốn là một trung tâm than và thép từ 1930, theo Cơ quan quan sát môi trường toàn cầu của Liên Hiệp Quốc, thì đây là khu có bầu khí ô nhiễm nhất Trung Quốc. Khi Đảng Cộng sản nắm chính quyền từ 1949 sản lượng công nghiệp của vùng này tăng vọt, nhưng khói than từ các lò luyện kim đã khiến vùng này hầu như không thể cư trú được. Mật độ bụi khói lơ lửng trong không khí (mà người ta có thể hít phải) ở Shenyang đã đứng hàng nhì thế

giới theo báo cáo tình hình môi trường của LHQ, trong khi nồng độ khí SO₂ ở đây đã vượt quá tiêu chuẩn cho phép của WHO (Tổ chức y tế thế giới của LHQ), và chỉ thua kém Milan của Ý. Tình hình nước cũng vậy, độ ô nhiễm trong 200 triệu tấn nước thải hàng năm trút xuống 12 con sông chảy qua vùng này đã vượt quá tiêu chuẩn cho phép đến 60 lần, nên không lạ gì khi bệnh ung thư phổi tăng mạnh ở Shenyang.

Tình hình tồi tệ là thế

Benxi - Chongqing còn là vùng có độ ẩm cao, ít gió nên đã trở thành khu vực nhiều mưa acid nhất Trung Quốc. Chính quyền ở đây đã buộc các nhà máy không được nâng cao ống khói để dân bớt chịu cảnh mưa acid này. Tuy nhiên theo Xu Yu, Hiệu phó Học viện khoa học môi trường Chongqing thì "các ống khói cao chỉ làm lan rộng ô nhiễm ra vùng nông thôn ngoại vi, ảnh hưởng tới các đồng ruộng và cánh rừng xa xôi ngoài đó thôi".

Thiết không khí sạch cho người dân Bắc Kinh này.

Bài học về đánh đổi môi trường lấy phát triển kinh tế của Trung Quốc

SANDRA BURTON

mặc dù từ 1973, Benxi đã có 270 biện pháp áp dụng để giảm lượng khí thải này. Từ 1978, lượng bụi thải đã giảm một nửa nhờ thiết kế lại các lò luyện kim theo kiểu mới. Than đá đóng thành bánh cũng được phổ biến rộng rãi trong dân chúng. Nhưng bầu khí vẫn chưa đạt tiêu chuẩn và đe dọa phải đình chỉ các kế hoạch phát triển kinh tế. Benxi hiện đã được coi là thí điểm nghiên cứu và chế ngự độ ô nhiễm nước và không khí, với ngân sách 15 triệu từ quỹ đặc biệt của thủ tướng Lý Bằng, nhằm đưa thành phố này đạt tiêu chuẩn quốc gia vào 1995.

Trong khi đó Chongqing (tỉnh Sichuan) không được quan tâm như vậy dù nồng độ SO₂ của nó còn cao hơn cả

Vấn đề này chỉ giải quyết được khi ta chặn được toàn bộ khí SO₂ không cho thải ra khỏi nhà máy. Nhưng việc này rất tốn kém. Chính quyền ở đây đã khởi xây một trạm nhiệt điện không có ống khói cao đồng thời còn có một hệ thống khử khí SO₂ trị giá 40 triệu nữa. Năm 1990, Chongqing đã chi 380.000 cho những xe bus và cột đèn trong thành phố, vì theo Xu Yu "kim loại ở đây bị ăn mòn nhanh hơn ở bất kỳ thành phố nào trên thế giới".

Các sông suối ở Trung Quốc ít đen ngòm hơn bầu khí, nhưng qua bao năm 80% trong số 36,8 tỷ tấn nước thải công nghiệp và sinh hoạt đã bị tổng bừa xuống sông và hồ không qua xử lý. Ba năm qua, hậu quả

đã thấy rõ ở Thượng Hải, r ô nhiễm đã làm các loài sò, tôm cua bị nhiễm độc và số bị viêm gan lên tới 300 người.

Ngoài chuyện nước nhiễm, thì ít có quốc gia chịu cảnh lượng nước dành đầu người ít ỏi như Trung Quốc, chỉ bằng 1/4 tiêu chuẩn quốc tế. Dù Trung Quốc chế dân số rất chặt chẽ, thì mỗi năm dân số vẫn tăng khoảng 15 triệu, ô nhiễm làm giảm nguồn nước khả dụng và tăng nguy cơ thiếu nước.

Những vụ hạn hán làm suy kiệt nguồn nước ở phía Bắc. Dù Trung Quốc xoay xở điều tiết nguồn nước thì cũng khó tăng diện tích canh tác chỉ bằng lãnh thổ như hiện nay. Các "hạt gạo trước đá" của Trạch Đông đã khiến nông phá rừng trồng lúa, hệ quả Trung Quốc mất thêm 6,7 triệu ha rừng. Suốt 40 qua, diện tích rừng bị mất chừng 79 triệu ha. Điều này gia tốc sự hủy hoại đất ruộng xâm thực do gió và nước do tình trạng sa mạc hóa. T rõ nhất là bình nguyên H thổ (Loess), một vùng đồ mệnh mỏng nửa triệu km sông Hoàng Hà. Ngay cả vùng khả canh hồi 20 năm trước đây, nay cũng hiện dấu hiệu sa mạc hóa. 1949, có khoảng 65.000 (gấp đôi diện tích của Luxembourg cộng lại) đã thành vùng bãi cát, và 160.000 km² nữa đang nguy cơ này. Đất đai cằn trụi, sức sổi mòn của gió, nước càng dữ dội. Sở qu khí tượng Bắc Kinh cho những cơn bão cát từ 3 /năm trong khoảng 1950- tăng thành 26 ngày/năm 1980. Dự đoán năm 2000 tích đất không thể canh tăng gấp đôi so với năm 1

CUU VẤN ĐƯỢC KHON

Mặc dù tình hình trọng như vậy nhưng hầu thế giới ít được biết tới. Thống kê báo cáo ít được bố. Dân Bắc Kinh và du đến đây vẫn nghĩ rằng khí mù mịt là sương mù

ng phải sa mù (bụi lơ lửng
ám hơi nước), bệnh ho tràn
là do cảm lạnh. Đến khi
n ra Trung Quốc là một
ng những nước góp phần lớn
việc làm hại tầng ozone và
nóng bầu khí quyển thì vấn
noidược cả trong lẫn ngoài
quan tâm sâu sát.

Những năm qua, chính
ền đã cố tìm ra những cách
thiện môi trường mà không
n đã phát triển kinh tế. "Bảo
môi trường, tự nó, không
là mục tiêu - lời của Chen
a, phó giám đốc Ban Các Tổ
c Quốc tế thuộc Bộ ngoại
o Trung Quốc - Mục tiêu
chúng tôi là nâng cao đời
g người dân trong một môi
ng được giữ sạch đẹp cho
thế hệ sau"

Trung Quốc đã lên tiếng
y cho các nước đang phát
n trong cuộc tranh luận dài
năm về Thỏa ước Montréal
ác chất làm hại tầng ozone,
họ giải thích rằng các nước
phát triển khó có thể ngăn
việc sử dụng các hóa chất
hại. Không thể cấm dần
ng dùng tủ lạnh vì Trung
ốc chưa đủ sức làm ra
ng chất thay thế chất khí
hại tầng ozone vốn vẫn
c dùng trong kỹ nghệ lạnh.
ậy Trung Quốc kêu gọi các
c phát triển hỗ trợ về tài
ch và kỹ thuật để sản xuất
ng chất này. Sơ khởi, các
c ký thỏa ước trên đã lập
quí 240 triệu để giúp các
c đang phát triển chuyển
o những kỹ thuật mới.

Bước kế tiếp là hãm lại
iến đổi trong khí hậu, giảm
ng CO₂ thải ra; việc này tốn
n và khó hơn nhiều. Trung
ốc cho rằng các nước đang
t triển không thể kèm mức
thời thấp bằng các nước
triển được. Việc họ có thể
là tăng hiệu năng sử dụng
đốt.

Điều này đặc dụng.
ng Quốc sử dụng loại than
m chất thấp, bị hao phí
t lượng vì các loại lò cổ lỗ,
tạt hiệu năng bằng 1/4 hoặc
so với các nước phát triển
; Trung Quốc chỉ nâng
c hiệu năng lên một chút -
Martin Lee, cố vấn môi

trường cho chính phủ Trung
Quốc - thì họ đã có thể nâng
mức tăng trưởng kinh tế mà
không làm hại môi trường
hơn".

NHỮNG BƯỚC TIẾN

Ngay từ 1972, khi Bắc
Kinh cử phái đoàn dự Hội nghị
về môi trường ở Stockholm thì
giới lãnh đạo đã ý thức được
vấn đề. Thủ tướng Chu Ân Lai
đã cảnh cáo rằng Trung Quốc
cũng sẽ gặp phải vấn đề ô
nhiễm môi trường do kỹ nghệ
hóa.

Trong bối cảnh cuộc
Cách mạng văn hóa, lời cảnh
cáo này không thức tỉnh được
quần chúng ngoài một ít các
nhà khoa học. Năm 1977, cuộc
Cách mạng văn hóa qua đi, các
nhà nghiên cứu đã xác định
được tình trạng sa mù tại các
thành phố công nghiệp là
nguyên nhân cho nhiều bệnh
mất và hô hấp của dân chúng.

Sự ý thức của giới khoa
học đưa tới sự ra đời nhiều bộ
phận nghiên cứu môi trường.
Ngày nay Trung Quốc đào tạo
chừng 2000 chuyên viên
môi trường hàng năm, đa số
làm việc trong Cục Bảo vệ môi
trường Quốc gia được thành
lập từ 1988 để thực thi một loạt
đạo luật về môi trường.

Nhưng công việc cũng
gặp khó vì đa số xí nghiệp là
quốc doanh. Phạt và các xí
nghiệp tức là nhà nước tự phạt
mình, mà chi phí làm sạch môi

Đường phố đầy sa mù, chứ không phải sương mù

trường thì cao quá, xí nghiệp
không chịu đựng nổi, cơ quan
bảo vệ môi trường đành bất
lực. Sau cùng những vụ ô
nhiễm lớn đành giao cho ban
lãnh đạo Đảng giải quyết.

Để chuẩn bị cho Á Vận
hội 1990, Bắc Kinh đã phải
giảm lượng tiêu thụ than đốt
bằng cách cung cấp hơi đốt cho
dân chúng nấu nướng và sưởi
ấm trong nhà. Đến nay, có 85%
gia đình ở Bắc Kinh dùng hơi
đốt thay cho than, mức độ khói
bụi thải ra đã giảm xuống được
một nửa.

Ở Shenyang, chính
quyền đã có một chủ tịch phụ
trách việc làm sạch môi trường,
ban bảo vệ môi trường hoạt
động kết hợp chặt với các
phương tiện truyền thông để
phát hiện những người gây ô
nhiễm; cảnh sát cũng góp phần
trong việc này. Báo chí và
truyền hình địa phương cũng

theo dõi sát tin tức khí tượng
hàng ngày kèm theo bản tin về
nồng độ SO₂.

ĐI VÀO QUẦN CHÚNG

Trung Quốc có thể để
đảng huy động quần chúng làm
những công trình bảo vệ môi
trường lớn (như trồng cây, dọn
rác...) hơn là dạy cho họ biết
ảnh hưởng sinh thái của việc
phá rừng hay mối liên quan
giữa khói bụi và bệnh tật, nên ý
thức về môi trường vẫn giới hạn
trong một thiếu sót học hay
các chuyên viên.

Tuy vậy, đây đó trong
nước vẫn có những thành quả:
các tổ nghiên cứu ở đại học đã
góp phần triển khai thử than đá
xay nhỏ đóng bánh dùng trong
gia đình thay cho thử than củi
thô trước đây. Ở Thiên Tân,
người ta nuôi heo, gà để tiêu
thụ phần nào núi rác rưởi thải
ra.

Các nhân viên cải thiện

Heo cải thiện môi trường

Tám triệu dân
Thiên Tân thải ra
khoảng 5000 tấn rác
mỗi ngày, mà lập một
hệ thống xử lý rác sẽ
tốn chừng 3 tỷ USD,
thế là Ủy ban Bảo vệ
môi trường Thiên Tân
đã dùng tới một
phương pháp cổ
truyền: heo. Hiện nay
có 200 con heo được
thả trong bãi rác cao
17m ở ngoại ô. Chúng
tiêu thụ những món
như cơm thừa, rau củ, thịt thiu... và cho ra
phân bón. Những món không ăn được sẽ
được đưa qua hệ xử lý để tách chất hữu cơ
ra làm thành phân bón.

Họ còn nuôi 10.000 con gà gần bãi

Heo nuôi trên bãi rác

rác đó và dùng
chúng làm thuốc do
độc ô nhiễm. Loài gia
cầm rất mắn cảm
này nếu vẫn sinh
trường tốt thì có
nghĩa bãi rác cũng
không phải là môi
trường ô nhiễm lắm.

Phương pháp
này được thực thi từ
cuối 1988, nó không
tốn kém gì mà còn
đem lại lợi nhuận.

Thiên Tân, bằng nỗ
lực của mình, đã chứng tỏ những phương
pháp đơn giản có thể đạt kết quả rất đáng
kể. Những con heo ở đây được gọi là "Nhà
mỹ phân bón biết đi".

PH.

sa mạc đã áp dụng một hình thức hợp đồng - trách nhiệm với dân. Họ cấp bằng khoán ruộng đất cho nông dân với điều kiện nông dân phải trồng và chăm sóc một số cây làm hàng rào ngăn cát. Hàng triệu cây trồng như thế tạo thành một hàng rào được gọi là Vạn Lý Trường Thành Xanh, kéo dài từ Mãn Châu về phía tây theo biên giới Nội Mông và Xianjing.

Quần chúng hiểu ra vấn đề thì cũng gây nhiều chuyện. Dân ở một làng ven Bắc Kinh có lần đã biểu tình phản đối một nhà máy hóa chất quốc doanh định tuồn chất động trong bồn xử lý nước thải của họ ra đồng ruộng. Cuộc biểu tình đã đi đến xô xát với cảnh sát. Đầu năm 1989, dự án xây đập thủy điện trên sông Dương Tử cũng bị dân chúng chống đối đến độ Quốc hội phải cho gác lại. Sau này giới lãnh đạo đã chỉ rõ rằng dự án nào gây nhiều tranh cãi sẽ bị gác lại ít nhất là 5 năm để nghiên cứu kỹ hơn.

Sau cùng, việc phục hồi môi trường ở Trung Quốc không chỉ là vấn đề tiền bạc hay kỹ thuật mà trước hết là vấn đề những lựa chọn. Nếu người dân sung túc hơn, họ sẽ muốn sống một đời tốt đẹp hơn. Nhưng có đất xây nhà sẽ giảm đất canh tác. Không dùng than để giữ sạch không khí, thì lấy gì chạy máy tuốc-bin? Mà thủy điện và năng lượng nguyên tử đầu phải là không có những bất lợi. Rồi sẽ ra sao nếu có mấy triệu người đi xe đạp sẽ mua được xe gắn máy, người có xe gắn máy bây giờ thì nay mai mua được xe hơi?

Vấn đề môi trường của Trung Quốc không có gì là cá biệt so với các quốc gia khác. Điều cá biệt duy nhất là ở chỗ qui mô quá lớn.

PHẠM VIỆT PHƯƠNG

(Lược dịch theo Time 4.1991)

Ghi chú: các số liệu về tiền bạc trong bài đều tính bằng USD (ND).

Nhìn ra kinh tế các nước

NHẬT BẢN DÀNH 7 TỶ USD VIỆN TRỢ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG

Nhật Bản cho biết sẽ dành 7 tỷ USD trong vòng 5 năm tới để viện trợ cho các nước thuộc thế giới thứ ba nhằm hạn chế việc khai thác rừng bừa bãi, góp phần bảo vệ môi trường thế giới.

Số viện trợ này đã tăng trung bình 75%/năm so với mức hiện nay.

KINH TẾ INDONESIA: HIỆN TẠI VÀ TRIỂN VỌNG

Theo WB, Indonesia sẽ rời bỏ đội ngũ các nước nghèo của thế giới và thu nhập từ theo đầu người sẽ tăng gấp đôi vào cuối thập kỷ này (hiện nay là 570 USD/người/năm). Như Indonesia còn phải vượt qua nhiều trở ngại hiện tại và không thể thiếu viện trợ của nước ngoài. WB cho rằng, trong tài khóa 1992-1993 (bắt đầu 4.92) viện trợ của nước ngoài cho Indonesia sẽ khoảng 4,8 tỷ USD, tương đương với tài khóa trước. Thâm hụt tài khoản vãng lai của nước này là 4,5 tỷ USD không đổi (chiếm 4% GDP). Nợ nước ngoài tăng 38% kể từ 1989 lên khoảng 78 tỷ USD.

THÁI LAN GIÚP ĐỖ VIỆT NAM PHÁT TRIỂN KHU CÔNG NGHIỆP

Ủy ban khu công nghiệp quốc doanh của Thái Lan (IEAT) đã đồng ý giúp đỡ Việt Nam phát triển một khu công nghiệp tại Đà Nẵng. IEAT và Ủy ban Nhân dân tỉnh Quảng Nam Đà Nẵng đã ký một hiệp định hợp tác đầu tư, theo đó IEAT sẽ giúp đỡ Đà Nẵng xây dựng một khu công nghiệp và kêu gọi nước ngoài vào đầu tư ở khu vực này. Các viên chức Việt Nam sẽ được đào tạo về quản lý và giám sát khu công nghiệp. Ngoài ra, IEAT sẽ giúp đỡ về chuẩn bị tài chính cho khu công nghiệp này.

HỒNG KÔNG XẾP THỨ NHÌ VỀ ĐẦU TƯ VÀO VIỆT NAM

Hiện nay, Hồng Kông đã xếp thứ nhì về đầu tư của nước ngoài vào Việt Nam. Các công ty Hồng Kông đã đầu tư vào thương mại, nhà cửa, cảng container..., với tổng số vốn 515 triệu USD. Các công ty Hồng Kông đã đóng góp vốn vào 18 xí nghiệp ở TP.HCM.

Trị giá mậu dịch tay đôi giữa Việt Nam và Hồng Kông năm 1991 đã đạt 551 triệu US

NAM TRIỀU TIỀN ĐANG TĂNG CƯỜNG PHỤC HỒI NỀN KINH TẾ

Ông Park Sang Kyn, Chủ tịch Hiệp hội các nhà công nghiệp cỡ vừa và nhỏ, nói: "Nền kinh tế của chúng ta đã bước vào giai đoạn khủng hoảng, hết nhà máy nọ đến nhà máy kia lần lượt phải đóng cửa, nếu không có những biện pháp sửa chữa".

Theo Bộ Công nghiệp và Thương mại Nam Triều Tiên, Nam Triều Tiên là nước chủ Á duy nhất có thâm hụt mậu dịch với Mỹ trong 3 tháng đầu năm nay, vì sản phẩm của Nam Triều Tiên không được ưa chuộng trên thị trường Mỹ.

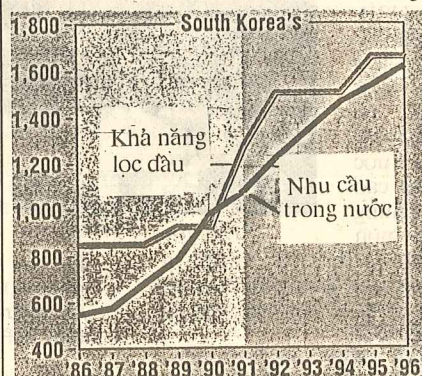
DAEWOO và KIA, hai nhà máy sản xuất ôtô lớn, đã phải giảm sản xuất vì khoảng 65000 ôtô chưa bán được. Dự đoán các nhà máy sản xuất ôtô Nam Triều Tiên với tổng công suất hàng năm là 2,8 triệu chiếc sẽ có thể chỉ hoạt động 60% công suất trong năm nay.

CAMPUCHIA ĐƯỢC CAM KẾT VIỆN TRỢ 880 TRIỆU USD

Ngày 22.6 ADB và Liên Hiệp Quốc đã ký viện trợ cho Campuchia 3,9 triệu US. Khoảng 2-3 tháng nữa, ADB sẽ ký cho Campuchia vay tín dụng 75 triệu USD để tái thiết sở hạ tầng. Trong hội nghị bộ trưởng về tái thiết Campuchia, các nước và tổ chức quốc tế đã dự cam kết cung cấp cho Campuchia 880 triệu USD, trong đó ADB đề xuất 80 triệu (m lớn nhất đối với một tổ chức quốc tế), tiếp đó Ngân hàng thế giới hứa 70 triệu USD.

KHẢ NĂNG LỌC DẦU & NHU CẦU TRONG NƯỚC CỦA NAM TRIỀU TIỀN

Ngày n thùng một ngày

KIM NGẠCH XUẤT NHẬP KHẨU CỦA NHẬT BẢN VỚI VIỆT NAM

